

1928

G O S P O D A R

Št. 19.

Letošnji občinski in
šolski proračuni.

Bliza se doba, ko bodo morale sestaviti občine svoje proračune za naslednje leto. — Šolski odbori svoje že sestavljajo, ker je treba, da bodo šolski proračuni odobreni do konca oktobra. To je naročil oblastni šolski odbor vsem krajevnim šolskim odborom potom okrajnih glavarjev že z okrožnico z dne 14. avgusta 1928. l, št. 1194. Po en izvod odobrenega šolskega proračuna morajo namreč dobiti občine do konca oktobra, ker sicer ne morejo prej sestaviti občinskih proračunov. — Šolski proračuni so največja obremenitev za občine, ker zahtevajo od njih največ sredstev. Zato je treba, da jih občine na vsak način prejmejo pravočasno. — Navedena okrožnica je hkrati zahtevek oblastnega odbora, ki pravi: Praksa je pokazala, da vsa (dosedanja) navodila niso imela zaželenega uspeha in da so se slej kot prej ponavljale pritožbe zoper višino v proračunih krajevnih šolskih odborov izkazanih stvarnih šolskih potrebščin. Ni mogoče zanikati, da so bile pritožbe prepogosto opravilene, ker se premnogokrat zahteva od krajevnih občin veliko več, nego prenese davčna moč njihovih občanov. — Dalje pravi oblastni odbor: Zlasti naj učiteljstvo ne zahteva nemogočih stvari in naj se pri sestavljanju proračunov krajevnih šolskih odborov, ki jih sestavljajo itak le šolski upravitelji, omeji samo na one potrebščine, ki so neobhodno potrebne za nemoten pouk. — Prav to poudarja oblastni šolski odbor v svoji posebni okrožnici z dne 14. avgusta 1928., št. 1222, s katero je dal po okrajnih glavarjih navodila krajevnim šolskim odborom, kako naj sestavljajo svoje proračune in kakšne postavke naj vsebujejo ter kaj naj se nabavlja in sicer le dogovorno s predsednikom krajevnega šolskega odbora. — Oblastni odbor pa zahteva, da se doseže glede šolskih potrebščin poprejšen sporazum med zastopniki kraj. šolskih odborov in zastopniki občin ter da se ta sporazum tudi drži.

Glede občinskih proračunov bodi pomnjen, da bo dal oblastni odbor v najkrajšem času navodila, kako naj se sestavljajo in predlagajo za leto 1929. — Opozorjam, da bodo priobčena o tem obširnejša navodila v »Samoupravici« za mesec oktober. — Občine pa naj pripravijo poprej vse potrebne podatke, da bodo lahko pravočasno sklepale o svojih proračunih. Za potrebno smatram opozoriti občine, da se bodo morali predlagati ministrstvu za finance vsi občinski proračuni, če bodo sklenjene doklade k direktnim davkom višje nego 300%. Po tem naj se ravnaajo občine, ker morajo računati z dejstvom, da se bo zavlačevalo reševanje proračunov radi predlaganja v Belgrad. F. K—n.

Letošnja razstava mleka
in sira.

Na letošnjo mlekarstvo razstavo je poslalo sir in maslo 36 mlekarskih zadrug in privatnih mlekarskih podjetij. Izmed teh je razstavilo 19 tvrdk domači emendolski sir, 5 tvrdk trapista in 12 tvrdk surovo čajno maslo.

Sir emendolskega tipa se je ocenjeval sledeče: hlebi sira so bili označeni z zaporednimi števkami brez označbe tvrdke. Ocenitev se je vršila na ta način, da se je od vsake tvrdke navrtalo po dva hleba. Ocenjevalo se je 1. zunanost z največ 6 točkami, 2. kakovost testa z največ 6 točkami, 3. aroma in okus z največ 10 točkami in 4. luknjičavost z največ 10 točkami. Skupaj največ dosegljivih točk je bilo 32. Komisija je sklenila, da je treba za zlato kolajno doseči 30 točk, za srebrno 24, za bronasto 19 in za priznanje 16 točk.

Zlate kolajne za sir ni dosegla nobena tvrdka. Srebrno kolajno je dobila mlekarška in sirarska zadruga v Logatcu, ki si je priborila prvo mesto. Z bronastimi kolajnami so bile odlikovane: Sirarska družba v Češnjici v Bohinju, Osrednje mlekarne v Ljubljani, Mlekarna v Škofji Loki, Sirarska družba v Bitnjah pri Bohinjski Bistrici, Mlekarska zadruga na Vrhniki, ter Mlekarska zadruga v Novi vasi pri Rakeku. Priznanje so dosegle: Mlekarska zadruga v Podkorenu, Mlekarska zadruga v Bohinjski Bistrici, Mlekarna v Sodražici, Sirarska zadruga v Hrašah pri Lescah in Mlekarska zadruga v Ribnem pri Bledu.

Pri ocenjevanju trapista se je postopalo na enak način. Priznanje zanj je dobila oblastna kmetijska šola na Grmu, oblastno posestvo v Mali Loki in Mlekarna v Ptujju.

Ocenjevanje surovega masla se je vršilo na sledeči način: Od vsake tvrdke se je vzelo po 1 kg masla ter ga postavilo v enake kozarce, označene s števkami. Merilo za ocenjevanje surovega masla je bilo: 1. za okus in aroma 12 točk, 2. izdelava 4 točke, mazavost 2 točki in 4. barva ter zunanja oblika 2 točki. Za zlato kolajno je bilo treba 19 točk, za srebrno 16, za bronasto 14 in za priznanje 12 točk. Pri ocenitvi so bile odlikovane: Osrednje mlekarne in Ljubljani za čajno maslo, 1 in pol meseca staro, z zlato kolajno, Mlekarska zadruga v Novi vasi pri Rakeku s srebrno kolajno. Z bronato kolajno: Oblastno posestvo v Mali Loki ter Mlekarska zadruga v St. Gothardu. Priznanje so dobile: Mlekarska zadruga na Rovih, sirarska družba Ravne v Bohinju, Franc Pončič, Tešanovci, Prekmurje.

V splošnem je izpadla letošnja mlekarška razstava precej povoljno. Pri siru je bilo opaziti, da so naše mlekarke zadruge napredovale z ozirom na zunanjo obliko. V okusu in luknjičavosti pa je za beležiti le nezaten napredek napram lanskemu letu. In vendar sta ti dve lastnosti

važna činitelja v trgovini s sirom. Velika napaka našega sirarstva je pa v tem, da pošilja na trg premlado, še nezorelo blago.

Slovensko maslarsivo je v primeri s sirarstvom mnogo boljše odrezalo. Našo čajno maslo se da primerjati z najboljšimi masli tujih držav. Vendar tudi v tem pogledu manjka enotnosti, ki jo zamore doseči le trdna organizacija.

Mlekarkstvo nudi slovenskemu kmetu največ dohodkov, če more mleko primerno podelati in vnovčiti. Današnji trg pa zahteva predvsem dobro blago, ki ga tudi drago plačuje. Prvovrstno blago morajo izdelovati pa samo organizacije, zadruge ali družbe, ki zamorejo svoj obrat tehnično izpopolniti. Obenem se pa da tudi samo potom organizacije primerno vnovčiti dobre izdelke. Med najvažnejše naloge pospeševanja našega kmetijstva je treba prištejati izpopolnitev naših mlekarskih organizacij.

Zbral A. Jamnik, dipl. agr.

Samopomoč
pri pomanjkanju krme.

Pomanjkanje krmil je v nekaterih krajih precejšnje in je pomoč nujno potrebna, ker bi sicer utegnila nastati nevarnost, da bi bili rejci prisiljeni živino preveč siliti v prodaj, kar bi utegnilo povzročiti usodepolno padanje cen in eventualno izzvati celo živinorejsko krizo.

Nasveti v »Domoljubu« že objavljene razglašale oblastnega odbora so glede samopreskrbe s krmo vredni vsega upoštevanja in k v tem razglasu nasvetovanim važnejšim izrednim in zasilnim krmilom želim spregovoriti par besed.

Trtni les (režeje, rezine). Pod tem imenom razumemo enoletni trtni les (mladike). Vsebuje toliko hranilnih snovi, da ga primerjajo vsaj s slabim senom. Navadno ga je pred pokladanjem zrezati ali drobiti ter pomešanega z drugo krmo, posebno z rezanico pokladati posebno konjem. Sicer pa ga je tudi druga živina. V Dalmaciji, Italiji in Franciji ga ne uporabljajo samo za konje, ampak pogosto tudi za goved. Ta les režejo s stroji, ki so nekako podobni slomereznicam, ki pa les le bolj raztrgajo.

Sadne in vinske tropine krmimo sveže ali posušene. Sveže zaležejo za krmo nekako tako kot pesa, posušene pa so v svojem učinku jače. Pospešujejo tudi tek in prebavo. Krmiti jih je pred ali po kipeanju. Prašičem dajemo sveže, ostali živini posušene. Sušimo jih na soncu, v peči ali sušilnici. Posušene so posebno priporočljive za mlečne živali. Sveže uporabljamo lahko tudi za pridaanje med ono krmo, ki jo v jamah kisamo (konzerviramo). Svežih tropin smemo odrasli živini dajati na dan do 12 kg, a to v več obrokih.

Vejaiki — gozdno listje. Redno jih uporabljamo za krmo drobnice posebno v kraških razmerah, v letih pomanjkanja pa tudi za vso živino. Po dobroti je posamezne

BRINJE

Jaško in kraško nudi Fran
Pogačnik - Ljubljana,
Dunajska cesta št. 36.

vrste listja razvrstiti tako: jesen, divja črešnja, javor, brest, hrast, topol, lipa, jelša, gozdna vrba, bukev in gaber, leska ter akacija. Hranilna moč tega krmila je tem večja, čim mlajše je listje. Najboljši čas za zbiranje je v juliju in avgustu. Da se rastočemu drevju ne dela škoda, je v te namene obsekavati, klestiti od spodaj navzgor tako, da se puščajo do 30 cm dolgi štrclji ob deblu, to pa z ostrim orodjem. Veje lomiti je škodljivo. Nasekane veje ali vejnike (osečke, okleščke) je posušiti na soncu tako, da ostane listje zeleno, t. j. toliko, da listi uvenejo in so le na pol suhi, na kar se povežejo v šope ter shranijo tako, da se morejo na zraku še dalje sušiti. Paziti je, da na listju ni raznega mrčesa, posebno na jesenovem, da ni španske muhe. Pri pokladanju nekateri vejnike poskropijo s slano vodo. Izvzemši veje ima taka listnata krma skoro toliko hranilnih snovi kot seno. Prehod h krmljenju vejnikov naj se izvrši polagoma.

Pirnica ali pirika. Na travnikih daje zelo dobro seno, na njivah pa je nadležen plevel. Razrača se z belkastimi pritlikami in je zelo trdoživa ter dobro prenaša i sušo i močo. Omenjene pritlike so prav dobro krmilo. Očiščene od prsti so bodisi sveže, bodisi posušene, približno enako vredne za krmo kot ctrobi. Vsebujejo veliko škroba, toščke in prebavljivih beljakovin. Posebno všeč je pirnica konjem. Tem je smemo (na pol posušeno in dobro zrezano) pokladati na dan od 5 do 6 kg. Diši tudi drugi živini. Včasih so pirnico sušili in mlieli tudi za krušno moko. V Franciji je pirnica uvaževano konjsko krmilo tudi v dobrih letih. Zbrane korenike je v vodi izprati slično kakor to delamo pri korenju, potem pa jih zrezati v slamoreznicel. Take je po potrebi posušiti na soncu ali v krušni peči, da ne plesnijo in ne gnijo. Pri nas je po njivah tega plevla silno veliko in če ga kmet zbira za krmo, ubije dve muhi z enim udarcem, t. j. zatira plevel in pridobiva krmo!

Resa ali vresje iz suhih leg je istotako dobro krmilo. Za krmo pa ni uporabno vresje iz močvirnatih leg. Kjer raste, tam ga je povsod veliko in ga je mogoče pridobivati vse leto, celo tudi pozimi. Osmukano vresje z mehкими deli, listi in cvetjem ter zrezano v slamoreznicel, zaleže skoraj toliko kot srednja trava, suho pa skoraj toliko kot seno, dočim moremo primerjati krmilno vrednost vresja, če ga pokladamo kar v šopih (s trdimi stebli vred), nekako z vrednostjo manj dobre slame. V vresju je precej dišavskih snovi, ki ugodno uplivajo na ješčnost in prebavo, baje tudi na mlečnost. Z vresjem moremo nadomestiti tretjino sena, pokladanja v preveliki meri ne bi priporočal zaradi prisotnosti precejšnjih količin dišavskih snovi. V Nemčiji drobne cvetje in listje vrese v posebnih mlinih ter ga uporabljajo kot pridelate drugim krmilom. Sveže vresje je seveda lažje prebavljivo kakor pa suho in ostarelo.

(Konec prihodnjic.)

A. B.:

Nabira'cem gob.

Vsled dolgotrajne suše se je letos rast gob precej zakasnila. Šele po z dnjem izdatnem deževju se je polagoma pričela jesenska sezona za gobe. Toda uspešno iskanje gob je baš zaradi dolgotrajne poletne suše letos le v severnih in vzhodnih legah ter v senčnih gozdih sploh; ker na prisojnih krajih je solnce podzemsko gobjo steljko (micelij) tako ožgalo, da ne more razvijati plodov.

Nepoučeni ljudje, ki poznajo poleg jurčka (užitni goban, globanja, vzganj) in lisičk morda le še par užitnih gob, tarnajo, zakaj ni letos gob. Veščaki v gobarstvu pa že tedne donášajo domov obilico okusnih gob. Posebno dosti je raznih **g o l o b i c** (zelenke, zelenkaste, modrikaste ali plavke itd.) Pred rdečimi golobicami pa je treba nevesče svariti, ker je med njimi ena strupena (bljuvna golobica). Rumena, takozvana smrdljiva golobica pa ni užitna zaradi neprijetnega vonja in okusa. Sploh pa velja pri golobicah načelo, da so užitne vse, ki so sladkega okusa, ker neužitne in strupene zapečejo ali zagrenijo na jeziku.

Po travnikih ljubijanske okolice se je letos pojavilo izredno mnogo travniških kukmakov ali šampijonov (psalista rampestrio), ki slovi za najboljšo gobo sveta. Tudi vellice (museroni) vseh treh vrst niso redke. Ljubljanski trg bi torej lahko bil stalno založen z okusnimi gobami, ako bi jih nabiralci in kupovalci poznali. Tako pa smo videla na trgu zadnje tedne le bore merice vodenih lisičk in m'njvrednih griv (medvedje tačke), ki so lahko škodljive, ako so prestare in ako jim ne postrizemo vršičkov, v katerih je ostra kislina. Tudi vsaka gospodinja bi se lahko založila za zimo z konzerviranimi gobami.

Prvi pogoj za poznavanje gob, ki jih imamo v naših gozdih okrog 200 vrst, je knjiga z natančnimi opisi in naravnimi slikami.*

Nabira'cem gob pa priporočamo sledeče:

1. Nabirajte gobe le v suhem vremenu, ne pa v dežju, rosi in neposredno no dežju. V mokrem brane gobe so ogabno sluzaste, se hitro kvarijo ter so sploh lahko zdravju škodljive.

2. Nabirajte le jedre, trdre gobe, ne pa prestare, že mehke, razpadajoče, črvice in od polžev razjedene.

3. Izruvana ali odrezana goba naj se takoj v gozdu obreže in osnaži. Pri tem se vidi, ali je sploh še zdrava in porabna, da se ne obremenimo z nerabnimi gobami.

4. Za nabiranje gob so pripravnejše plene košare ali trdne škatle. Nikakor pa ni priporočati za ta namen vreč, ruč, nahrbtnikov, predpasnikov ali mrež, kjer se gobe mečkajo in postanejo neapetitne.

5. Doma gobe takoj razložimo vsaksebi na hladnem prostoru, ako ni časa, da bi jih temeljito očistili in razrezali. V posodah ali na kupih se lahko gobe čez noč vnamejo in izpridijo, ali se vsaj razširi med njimi črvice.

6. Tudi popolnoma zdrave in suhe gobe se morajo porabiti najpozneje v 48 urah nato,

Naše gobe. Sestavil Ante Beg, 75 barvnih tabel. Cena v platno vezani knjigi 50 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

ko so bile trgane, sicer je bolje, da jih vržemo na gnoj. Tudi najboljše gobe, ako leže predolgo doma, so lahko škodljive.

Nepoznavalci naj puste v miru gobe, ki jih sami ne poznajo. Naravnost vandalizem je pobijati in tečati nepoznane gobe. Pravi hčte proklirja, ker so mu uničili žlahtne gobe. gobar, ki pride za takimi čestneži, jih ne-

8. Ne nabirajte oremladih in predrobnih To velja posebno za jurčke, ki jih prinašajo na trg drobne liki lešniki. Gobica, ki je takorekoč izpod zemlje izruvana, sliči nezrelemu sadju, ker nima pravega okusa ne redilnih snovi. Aromatični okus in redilne snovi dobi goba šele po par dneh na zraku. Naše gospodinjine in kuharice pa naj že vendar opuste popolnoma napačne nazore, da je za vlaganje v kis pripravna le prav mlada drobna gobica. Gobani, torej tudi naš jurček, so najboljši 5 do 6 dni stari, ko so dosegli popolni razvoj ter so že jedri. Za vlaganje naj se razrežejo ali na večje komade ali pa na lističe, kakor za sušenje. Za vlaganje pa niso samo gobani, temveč prav vse užitne gobe, ki jih je pri nas blizu 100 vrst. Pisec teh vrst ima vsako leto najmanj 30 vrst raznih gob vložnih v kis, deloma sortirano, deloma mešano. Najboljšo gobjo jed nam dajo mešane vrste gob, bodisi sveže, posušene ali v kis vložene. Vsaka vrsta ima svoj izraziti okus, ki pride z mešanjem do prave harmonije.

9. Ako dobimo dovolj gob, uporabljamo le klobuke, ker koceni so sploh manj vredni, pri nekaterih gobah trdi in zategli. Posebno za vlaganje v kis so najboljši sami klobuki. Pri starejših gobah odstranimo spod jo plast izpod klobuka, kjer so trosi (seme), kar je težje prebavljivo.

10. Kdor suši gobe za prodajo, naj jih reže na tanke lističe ter suši lepo raztresene, da ne leži listič na lističu. Najbolje sušenje je je na soncu ali na zraku sploh, kjer dobe posušene gobe svetlo barvo, na kar nakupovalci posebno gledajo.

Mali zimski pedic.

spada med najhujše škodljivce sadnega drevja. Kjer se pojavi v večji množini uniči v kratkem času vse zelenje na črešnjah, jablanah in v sili tudi na drugim sadnem drevju, ko spomladi komaj vzeleni. Konec maja je drevje golo kakor pozimi. V Sloveniji je razširjen zlasti okrog Maribora, pa tudi drugod ni tako redka prikazen, le da ga ljudje navadno ne opazijo. Skodo pač vidijo, pa ne vedo kaj jo je prizadajalo.

Mali zimski pedic je ponočnjak. Samec in samica si nista prav nič podobna, kajti samec je rahel in nežen metuljček, samica pa je bolj podobna centimeter dolgemu hroščku. Namesto kril ima samo kratke izrastke in ne more letati. Zato ima pa jako dobro razvite tri pare nog. Čudno je tudi to, da prilze ta iz zemlje šele na jesen ali celo na zimo navadno šele potem, ko nastopijo prvi mrazovi (oktobra, novembra). Podnevi ždi samec nepremično v kakem skrivališču na drevesu. V mraku pa oživi in tedaj leta po sadovnjaku od drevesa do drevesa, samice jo pa takoj, ko pridejo na površje, uberejo »pešč« (ker nimajo kril), do bližnjega debela in po njem hajd v vrh. Ko so oplojene, odlože med brstje kakih 250 jajčec v kupčkih po 20 do 40 skupaj.

Čez zimo ostanejo jajčeca na svojem

Poročne prstane

v veliki izbiri priporoča JOSIP JANKO, urar v Kamniku na Štani, nasproti farne cerkve.

mestu in jim tudi najhujši mraz nič ne škoduje. Ko začne spomladi drevje zeleneti, se izvale iz jajčec gosenčice, ki so dorasle do 3 cm dolge. Ločijo se od drugih gosenic zlasti po tem, ker imajo samo 5 parov nog — na sprednjem delu života 3, zadaj pa 2. Naprej se premikajo tako, da se najprej trdno primejo s sprednjimi nogami, potem pa zadnje noge postavijo tik za sprednje. Zaradi tega se truplo vkrivi navzgor. Sedaj prestavi sprednje noge dalje, da se život zravna, za njimi pritegne zopet zadnje itd.; pravimo da *meri pedi*, odtod ime *pedic*, zimski zaradi tega, ker se pojavi na zimo, mali pa zato ker imamo še enega večjega, ki pa je bolj reden in ne tako škodljiv.

Takoj, ko gosenice zlezejo iz jajčec, zapredejo mlado lističje razvijajočega se popja in ga objedujejo; pozneje se razlezejo po vejah in ogolijo drevje do golega. Ko dorastejo, se spuste po pajčevinasti nitki na tla pod drevo. Tu se zarijejo plitvo v zemljo in se zabujijo. Celo poletje do pozne jeseni ostane buba v zemlji in šele od oktobra do novembra ali celo decembra predere na dan popolna žuželka, kakor je bilo povedano izpočetka.

Kako pa se ubranimo tega škodljivca? V zemlji je na varnem, ko je v obliki gosenice razkropjen po vejah, mu tudi ne moremo do živega. Prijeti ga moremo le tedaj, ko na jesen prileze iz zemlje kot metulček in nekrilata samica. Baš to moramo prestrašiti, koleze po deblu v vrh, kar dosežemo na ta način, da opašemo debla en meter do 1.50 od tal s papirnatimi pasovi, ki jih namažemo z lepljivim mazilom, na katerega se primejo samice, ko lezejo po deblu.

Na mestu, kjer hočemo oviti okoli debla pas, osnažimo raskavo kožo, da se papir tesno oprime debla. Ako so po deblu globoke razpoke in kotanje, ki se jih s pasom ne moremo ogniti, jih zamažemo z ilovico, da nam samica pod pasom ne uide na drevo. Čez tako oglajeno deblo ovijemo papir in ga zgoraj in spodaj tesno privežemo z motvozom ali mehko žico. Potem pa namažemo pas kake tri prste na široko z lepivom, ki mora imeti lastnost, da ostane lepljivo več mesecev. Sredi oktobra je pravi čas za prirejanje pasov, ker se žuželka ravna po vremenu. Čim toplejše je, tem pozneje začne lezti iz zemlje in obratno. Če ima drevo kol, moralo tudi tega namazati na primernem kraju z lepivom. Tu ni treba pasu iz papirja, ampak mažemo naravnost na les. Na deblo brez papirnate podlage pa ne smemo mazati lepiva, ker bi utegnilo oškodovati kožo.

Uspeh je popolnoma zanesljiv in nezavisen od sosedov. Kdor polovi samice, ko lezejo na drevo, bo imel mir pred pedico, brez ozira na to ali je sosed kaj ukrenil ali nič.

Vse potrebščine za lepljive pasove (papir in lepivo) ima v zalogi tvrdka Chemotehna v Ljubljani.

Organisti in občinski tajniki.

Znano je, da so organisti res slabo plačani in da zaslužijo boljšo existenco. Saj je njihovo delovanje v cerkvi in zunaj cerkve kulturno delo dvojne vrste. — Ponekod je združena služba organistov že sedaj s službo

občinskih tajnikov. Da se olajša organistom obstoj, se je obrnila »Zveza organistov za Slovenijo« na ljubljanski oblastni odbor s prošnjo, da naj bi uplival na občine, naj bi postavljale za svoje tajnike predvsem slabo plačane organiste. — Da dobe pa organisti za to potrebno izobrazbo — je sklenil ljubljanski odbor v svoji seji dne 22. avgusta t. l., stopiti v stik s Cecilijanskim društvom v Ljubljani, da se organizira pouk na njeni organski šoli t ko, da bodo dobili kandidati obenem osnovno izobrazbo v občinskih tajniških po-

slih. — Kakor čujemo, je priprava za to že v toliko napredovala, da bo mogoče pričeti a poučevanjem odnosno s predavanji o vseh poslih javne uprave že v najkrajšem času — če možno že v prvi polovici oktobra t. l. — Predavali bodo razni uradniki oblastnega odbora po raznih strokah uprave.

Ker bo priredil oblastni odbor tekom zimske dobe več županskih poučnih predavanj in tečajev, bo omogočeno tudi že nameščenim organistom, dobiti vsaj osnovne pojme o občinskem poslovanju.



„Srečna sem“
a zakonu

pravi razumna Mica.
„Moje življenje je
neskaljena sreča.
Pranje je najtežje
delo v hiši, toda
jaz se s tem ne mu-
čim, ker mesto mene
RADION pere sam.“



Varuje perilo!

d. Uradne tiskovine za občine. Ljubljanski občinski odbor bo v najkrajšem času dal natisniti nove tiskovine za občinske proračune, ker je glede na zahteve ministrstva za finance nujno potrebno, da se uvede enotnost pri sestavljanju proračunov. — Priporočati je torej treba, da se občine ne zalagajo s starimi tiskovinami, ki se odslej ne bodo mogle več porabljati. Za tiskovine bo prirejen popolnoma nov osnutek (vzorec).

F. K.—n.

d. Sadjе v gospodinjstvu. Priredil Martin Humek. Cena izvodu Din 24.—. Knjiga obsega vsa potrebna zlatna pravila, kako ravnajmo in postopajmo s sadjem, da nam pride v korist in kako ga predelajmo, da pri njem ničesar ne izgubimo. Sadjerji in vse naše gospodinje podeželske in

mestne, naj si knjigo dobavijo; donesla jim bo zlate obresti. Dobiva se v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.

d. Odpis davkov po suši prizadetim. Kakor doznamo se županstva po suši prizadetih občin obračajo za odpis davkov po suši prizadetim posestnikom na vse mogoče naslove. Za to merodajna oblastva so v prvi vrsti Davčna okrajna oblastva, ki poslujejo na sedežih okrajnih glavarstev kot samostojna oblastva.

Kdo sme prejemati odloke šolskih oblastev? — Odloke, dopise, itd., ki so naslovljeni na krajevni šolski odbor, ne-le sme marveč mora prejemati in odpirati le predsednik krajevnega šolskega odbora, a ne šolski upravitelj ali morda celo kaka druga oseba. — Tudi uradni pečat krajev-

nega šolskega odbora mora hraniti predsednik samo, ker je odgovoren za vse poslovanje te korporacije. — Pripetilo se je, da predsednik sploh ni zvedel za oblastvene odredbe, ker je prejel vse poštno pošiljke — ne le za šolsko vodstvo marveč tudi za krajevni šolski odbor — šolski upravitelj. To je nedopustno in se bo zato jenjalo, ker je izdal občinski šolski odbor tudi v tem pogledu potreben ukaz.

Najboljše šivalne stroje gramofone in posamezne dele kupite najceneje pri tvrdki Plevel v Preski pri Medvodah. — Zahtevajte ponudbel

Štedilnike za oxidati

na 2½—3 plošče, lepo izdelane, ima na zalogi po nizki ceni A. SUŠNIK, železnica, Ljubljana.

Kako dvigniti naše kmetijstvo.

(Gospodarska slika. Napisal Fr. Erjavec. Dalje.)

Da pri nas tako zelo občutimo današnjo težo in krivico davkov, pa ni vzrok le v neenaki obremenitvi posameznih pokrajin in nesorazmerni razdelitvi bremen na posamezne sloje, temveč v prav tisti meri, tudi v pristranski razdelitvi državnih dohodkov na posamezne pokrajine. Tudi v tem pogledu ne bo zaradi višjih vsedravnih koristi nikoli mogoče doseči popolnega sorazmerja (k podpori dalmatinskega pomorstva bo n. pr. vedno morala prispevati vsa država itd.), toda popolnoma nevzdržno je to, da bi v pokrajinah, ki sorazmerno največ prispevajo k državnim dohodkom, država popolnoma zanemarila kar cele panoge ter s tem ne onemogočala le nadaljnega razvoja, temveč povzročala celo propadanje že obstoječega. Tak primer nam kažejo lepo naše ceste, kajti le v Sloveniji so se vsa poveljna leta pobirale posebne doklade za vzdrževanje in graditev cest, a večina teh doklad se je porabljala za druge svrhe po drugih pokrajinah, dočim so naše ceste propadale leto za letom bolj. V tem pogledu bo treba prav temeljnih izprememb sedanje prakse in da bo nadzorstvo nad to prakso čim lažje, bi bilo treba temu primerno popolnoma preurediti že način sestave državnega proračuna.

Iz vsega navedenega je tudi precej jasno stališče, ki ga moramo zavzeti napram oblastnim, okrajnim in občinskim davščinam. Vrhovno načelo, da naj plača tisti, ki lahko plača, je treba seveda uveljaviti tudi tukaj, kakor smo obsojali današnjo neenako obremenitev posameznih pokrajin v korist drugih, tako moramo tudi v okviru posameznih oblasti, občin itd. obsojati preobremenitev posameznih stanov v korist drugih, ker s tem slabimo nekatere stanove, kar bodo prej ali slej čutili tudi vsi drugi. Obdaven mora biti splošno in stopnjuje dohodek in ne delo, potrata in ne potrebščine, to naj bo vrhovno načelo tudi naše oblastne, okrajne in občinske davčne politike.

Vzporedno s smotreno davčno politiko mora iti carinska politika, ki je tudi za kmeta najdalekosežnejša pomena. Kakor industrije, ima tudi kmet pravico do carinskega zavarovanja svojih pridelkov, kajti kmet je prvi vir narodovega zdravja in moči, zato moramo varovati rentabilnosti kmetiškega gospodarstva z vsemi silami. Na nekatere njene sedanje napake smo opozorili že spredaj, v podrobnosti se pa na tem mestu itak ne moremo spuščati, a vodilno načelo tudi te bi moralo biti, da nosi bremena potrata, dočim je treba nakup potrebščin čim bolj olajšati, razen tega mora pa čim najbolj pospeševati domačo produkcijo, da se polagoma čim bolj osvobodimo gospodarske odvisnosti od inozemstva. Posebno važna za našega kmeta je izvozna carinska politika (kmetijski proizvodi zavzemajo 82% vsega izvoza iz naše države), ki lahko jako pospešuje ali pa tudi uničuje cele panoge kmetijstva. To je seveda povečini plod trgovinskih pogođb s tujimi državami. Tem smo posvečali zadnja leta vse premalo pozornosti. Posledica tega je, da smo glede našega izvoza navezani le na nekatere države predvsem Italijo, Avstrijo in Češko, kar nam v vseh pogledih jako škoduje. Nujno

potrebno bi bilo zato, da dobimo čim ugodnejše trgovinske zveze tudi z drugimi državami, zlasti z vsemi ob Sredozemskem morju, kamor bi lahko izvažali razen industrijskih izdelkov tudi mnogo naših kmetijskih pridelkov, ki nam danes zaostajajo, a smo jih nekoč pridno izvažali (n. pr. zelje v Egipt, les v Španijo itd.). Naše gospodarstvo potrebuje v prvi vrsti novih tržišč, ki nam jih morejo ustvariti le dobre trgovske pogodbe in pa dober konzularni aparat. Tudi ta bi bil nujno potreben korenitih izprememb, ker sedanji nikakor ne vrši svojih dolžnosti. V precejšnji meri vplivajo na gospodarski napredek tudi prometne tarife (poštne, železniške in parobrodne), ki se zato seveda tudi ne smejo preveč navijati, saj vidimo, da so tudi previsoke tarife pri nas mnogo pripomogle k zastoji izvoza mnogih kmetijskih proizvodov (zlasti mleka, živine zelja itd.).

Zlasti pri carinski politiki prihajajo pogosto v navzkrižje koristi kmeta in koristi industrije, ki jih mora pa znati smotrena državna gospodarska politika spretno in uvidno izravnati, kajti ravno za našega kmeta je prospevanje slovenske industrije nedoglednega pomena in obratno, o čemer bomo pa govorili še pozneje. V tem pogledu zahtevajo tudi kmetiške koristi, da se enkrat za vselej odpravi deloma zlohotni, deloma pa kratkovidno oviranje, ki mu je bila v poveljni dobi v najrazličnejših oblikah izpostavljena naša industrija.

Izrazito gospodarskega značaja so dalje tudi razni kmetijski zakoni, ki bi jih bilo treba prilagoditi današnjim razmeram in potrebam ali pa uvesti na novo. Nekaj smo jih omenili že spredaj, a prezreti ne smemo n. pr. tudi prepotrebne zakona o zatiranju rastlinskih in živalskih šodljivcev, ki bi lahko obvaroval našega kmeta milijonskih škod in proti katerim je posameznik brez moči. Danes sicer že obstojajo v tem pogledu neštete odredbe, toda teh nihče ne izvršuje, zato nujno potrebujemo čim strožjega zakona. Prav temeljite reforme sta dalje potrebna lovski in ribarski zakon, iz katerih naj izginejo vsi spomini na nekdanjo fevdalno (lastne love je kratkomalo odpraviti) ter naj se urede zgolj pod vidikom kmetijskih koristi. Onemogočiti je treba uporabo zemlje zgolj v lovske svrhe, kmeta je treba zavarovati pred škodo, ki mu jo delajo divjačina in loveci ter pred draženjem zemlje iz lovskih razlogov. Pri teh in drugih v to področje spadajočih zakonih je pa važno, da uredimo tudi vprašanje nadzorstva nad njih izvrševanjem ter vprašanja reševanja kmetijsko-pravnih sporov sploh, ki je sedaj porazdeljeno med razne čimtelje. Vse to bi bilo nujno potrebno združiti v enem samostojnem oblastvu, kar so izvršili po drugih kulturnih državah že davno.

Na gospodarski položaj našega kmeta ima končno najdalekosežnejši pomen tudi velik del ostale zakonodaje, ki sicer ni izrecno gospodarskega značaja. To smo povdarili že v uvodu, ko smo govorili o gospodarski propasti slovenskega kmeta pod vplivom liberalne avstrijske zakonodaje v drugi polovici preteklega stoletja. Nekaj največjih tedanjih zahtev (n. pr. svoboda glede obrestne mere) so sicer pozneje vsaj deloma popravili, jako mnogo jih je pa ostalo v veljavi do danes, kar vpliva neugodno na vse naše kmetijstvo.